

Dokumenta-
ristka **Kristina
Vlachová** nejen
o Heliodoru
Píkovi.

„Generál Píka zvolil smrt místo emigrace“

Jitka Šrámková
redaktorka MF DNES

Přesně 21. června 1949 byl v borské věznici v Plzni ve vykonstruovaném procesu oběšen hrdina, vlastenec, diplomat a generál Heliodor Píka. Generálovi příznivci v univerzitní kavárně v Sedláčkově ulici v Plzni minulý týden uvedli dokumentární film Bez milosti. Filmové archivy a svědectví pamětníků přináší ve snímku zajímavý pohled na život výjimečného člověka - legionáře z 1. světové války, důstojníka armády, vojenského přídelence na Balkáně a velitele Československé vojenské mise v Moskvě, nositele třiceti válečných řádů a vyznamenání a konečně politického vězně. Na námětu, scénáři i režii spolupracovala i dokumentaristka Kristina Vlachová. Při diskusi po filmu uvedla i to, že generál Píka mohl po roce 1948 emigrovat, ale rozhodl se, že půjde raději na smrt.

Jak byste film po letech okomentovala?

Film jsem viděla opět po dlouhé době. Byl natočený v roce 1997, což je strašně moc let. Pro mě osobně je strašně zážitek, že lidé, kteří tam vystupují, už nejsou mezi námi.

Proč jste si vybrala ke zdokumentování Heliodora Píky, o kterém jste nakonec natočila dva snímky?

Nabídku dělat tento film dostala nejdřív kamarádka Marie Šandová, ale cítila, že je to tak objemná záležitost, že mě k tomu přizvala. Zнала totiž můj film o stavbě pomníku generálu Píkovi v Plzni.

Co byste o Heliodoru Píkovi zdůraznila?

Dodnes se setkávám s doklady toho, že někteří lidé mu nabízeli pomoc, aby se dostal do emigrace. On za živého boha nechtěl a cítil jako svůj úděl, že bude popraven a že umře. Už se mu nechtělo žít ve stá-
tě, který tu vznikl po únoru 1948.

Navíc když viděl činy Bedřicha Reicha (po únoru 1948 náměstek ministra obrany, spoluvůdce čistek elity armády, pozn. red.) a Ludvíka Svobody, s kterými byl v Sovětském Svazu.

Bylo to jakési polodobrovolné rozhodnutí?

Určitě. Mě v té souvislosti hrozně štve, když v Českém rozhlase nebo v televizi opakovaně poslouchám oslavná slova na adresu generála Ludvíka Svobody. Kdo ale zachraňoval československé vojáky ze sovětských gulagů a zapojil je v Sovětském svazu do bojů 2. světové války? Je jisté, že Heliodor Píka. A dnes se mluví o tom, že se o to zasloužil Svoboda. Dělal to Píka, který je dnes záměrně potlačován. Dcera prezidenta Svobody velmi pečuje o internetové stránky svého otce. Proč někdo nepečuje o Heliodora Píky? Ptám se často různých historiků. Odpověď mi dal jeden z nich, když jsem o Heliodoru Píkovi mluvila před časem v knihovně Václava Havla. Konal se tam večer na téma 2. světové války. Na konci za mnou přišel mladý historik, odhadem ve věku 22 až 23 let. Vyprávěl mi, že dostal grant na zpracování tématu generála Píky. Když prý ale začal vyslovovat svoje názory, grant mu zase vzali. Já jsem se ostýchala zeptat, jak se jmenuje, teď mě to hrozně mrzí.

Jaký vztah byl mezi generály Píkou a Svobodou?

Generál Svoboda absolutně sloužil Rusům, to bylo nepochybné. Dokud ale nebudou otevřeny sovětské archivy KGB, nemůžeme to říci úplně přesně. Ale indicie jsou jasné.

Na západě nějaké informace jsou, protože američtí historici se po roce 1989 dostali za peníze do ruských archivů, kde jejich kopirovací přístroje jely na plně obrátky.

O tom, že u sovětských archivů přistáli někteří američtí historici, se mluví. Přivezli dolárky a odvezli si

prý plné kufrы dokumentů. Já jsem se s nimi nesetkala, ale třeba se ještě dožiji toho, že se některé informace zveřejní.

Proč Heliodor Píka směřoval na východ a nebyl za války na západě, když jeho syn byl pilotem RAF?

Česká exilová vláda v Londýně rozhodla, aby tento člověk byl na východě. Byl to totiž mimořádně nadaný člověk a diplomat. Udělal tam úžasnou práci, kterou by na západě neudělal.

Heliodor Píka v roce 1941 varoval prezidenta Edvarda Beneše, že Sovětský svaz to s českou demokracií nemyslí dobře a krátce na to byla podepsána smlouva o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik. Jak to chápat? Že si tím podepsal ortel?

Tímto svým chováním si určitě podepsal ortel. I v našem dokumentu jsou archivní záběry související se smlouvou podepsanou v roce 1943 v Moskvě. Podepsaná byla i

proti mínění československé exilové vlády v Londýně. Zkrátka Edvard Beneš odjel a podepsal tuto smlouvu se Stalinem.

I když ho Píka a další varovali?

Přesně tak. Edvard Beneš se tím zpronevěřil všemu, co předtím sliboval. Je to ukázkou toho, komu tehdy i potom sloužil.

Proč Heliodora Píky komunisté nezlikvidovali už v Moskvě? Klement Gottwald a další se ho chtěli přece zbavit.

Potřebovali, aby byl živý. Respekto-

vali ho lidé v exilové vládě v Londýně.

On jako zpravodajský důstojník asi mnoho věcí na různé lidi věděl, nebo ne?

Když to řeknu stručně, museli ho popraviti, protože toho věděl příliš. To se o Píkovi říká. Podle mě ho hodně charakterizuje jeho poslední dopis z noci z 20. na 21. června 1949, kdy u něj v cele byl páter Antonín Doležal. Syn Milan dopis dostal až v roce 1968. Dopis je hrozně dojemný: Milování, nejdražší, stojím klidný, vyrovnaný s čistým svědomím. Jsem přesvědčen, že nejde o justiční omyl, vždyť všechno je tak průhledné, že jde o politickou vraždu. Není ve mně zloby ani pomstychtivosti, rád přinesu tuto obět, bude-li sloužit k uklidnění našeho národa. Mám lítost nad tím, že zmizela ze světa spravedlnost. Jak lehce se pravda překroutila v pravý opak a není možno pravdu obhájit. Strach ovládl většinu lidí. Kam zmizela poctivost a odvaha? Kam naše krédo od Husa a Masaryka Pravda zvítězí? Je to soumrak národního svědomí nebo soumrak lid-
s k ý c h

práv? Ale génius národa je věčný. Přetrvá bouří a nedá zahynouti.

A teď na jiné téma. Vaším ročníkovým učitelem na FAMU byl spisovatel Milan Kundera. Čtla jste knihu Jana Nováka Kundera? Ptám se i proto, že část české intelektuální elity ji velmi zkritizovala. Podle mě je za ní mnoho práce a výsledkem je i spousta zajímavých informací.

Mě spisovatel Jan Novák neoslnil, přesto jsem ráda, že jsem mohla jeho knihu číst. Já bych ho ale v mnohém doplnila. Sama jsem si říkala, že musím napsat nějaké vzpomínky na FAMU. Ale k Milanu Kunderovi. Vývoj v roce 1968 šel tak překotně dopředu, že on na studenty už neměl čas. Do školy už moc nechodil. Rok předtím jsme ale třeba s Karlem Steigerwaldem chodili na jeho přednášky a tehdy jsme si ho užili.

Jan Novák vás neoslnil, protože některé věci do knihy neměl dávat? Třeba spisovatel Pavel Kosatík knihu nazval hnojometem.

To já nechci posuzovat. Je to jeho věc, co do knihy zařadí. Hodně tam píše o našich spolužácích. Nastiňuje tam, že v druhém dílu sdělí, kdo z nich spolupracoval s komunistickou Státní bezpečností. Nakonec totiž skoro všichni spolupracovali a Kunderu podráželi.

Točíte teď nějaký dokument?

Netočím. S Českou televizí už nehodlám spolupracovat. Stačily mi problémy s posledním filmem o Janu Palachovi, který jsem natočila v roce 2009. Kvůli stížnostem jedné z akterek filmu - psycholožky Zdenky Kmuničkové, byl totiž film sedm let v trezoru České televize. Mám dopisy z právního oddělení, kde stojí: Tento film nebude již nikdy vysílán ani zde, ani v zahraničí a nesmíte ho poskytnout třetí osobě. Nechala jsem ho tedy osmdesátkrát rozmnožit a každému, kdo měl zájem, jsem ho darovala i se zmíněným dopisem od právníků ČT. Nikdo o tom tehdy nepsal, jenom Vladimír Just. Obrat nastal po zásahu někdejšího velvyslance ve Francii Petra Janyšky, který byl před čtyřmi lety vedoucím českého centra v Polsku. Pořád psal do České televize žádosti, proč ten film nemůže být nejen v Polsku promítán. Následně byl uvolněn a od-vysílán i v České televizi.

Foto: Martin Polívka, MAFRA

Hledáte větší dům nebo byt?

Vyzkoušejte hledání v okolí na **Reality.iDNES.cz**

Prodáváte svoji nemovitost? Nejlepší makléře z okolí najdete v soutěži www.RealitákRoku.cz